

"Danstere"

NYHEDS- OG OPBYGGELSES- BLAD FOR DET DANSKE FOLK I AMERIKA, udgivet af **Danish Lutheran Publishing House, Blair, Nebraska.**

"Danstere" udkommer Onsdag i hver Uge. Pris pr. Aargang: De Forenede Stater \$1.50. Udlandet \$2.00. Bladet betales i Forskud.

Bestilling, Betaling, Adresseforandring, etc. med Undtagelse af Bidrag til Bladets Indhold adresseres **Danish Lutheran Publishing House, Blair, Nebr.**

Alle Bidrag til Bladets Indhold — Korrespondancer, Afhandlinger og andre Artikler — sendes til dets Redaktør: **A. M. ANDERSEN, Blair, Nebr.**

Entered at Blair Post office as second class matter.

Advertising rates made known upon application.

I Tilfælde af, at Bladet ikke modtages regelmæssigt, bedes man klage til det stedlige Postkontor. Skulde dette ikke hjælpe, bedes man henvende sig til "Danstere's" Kontor.

Naar Læsere henvender sig til Folk som averterer i Bladet, enten for at købe hos dem eller for at faa Oplysning om det averterede, bedes de altid omtale, at de saa Avertissementet i dette Blad. Det vil være til gensidig Støtte.

Past. Edger Hjertgaard, Bluffegon, død kort forud for at Bladet gik i Presens, skriver "Danstere" af 26. Dec., modtog vi Telegram med ovenstående Sorgmeddelelse. Pastor Hjertgaard døde i Lørdags Nat, kun 44 Aar gammel. Han og Hustru var nylig komne tilbage fra en længere Rejse til Vesten, hvor de besøgte mange af "Den danske Kirke's" Menigheder.

The new Common Service Book and Hymnal, paa hvilken en Sælskomite af General Council, General Synod and United Synod in the South har arbejdet en halv Snes Aar eller længere, er nu, skriver Am. Luth. Serv. af 19. Dec., færdig til Uddeling. Udgivelsen af denne Bog just ved denne Tid faar en ny Betydning i Betragtning af den Rensgørelse, at disse tre Samfund væsentlig er blevet enige om Sammenslutning. Kun Musik-Udgaven uddybes til Salg; men en Udgave med Ord uden Musik vil senere blive publiceret.

Annuiti. Naar alle Pensioner har Annuiti eller aarlig Rente indførelset i deres Arbejdsplan, skriver "Aug." Den bestaar deri, at Mand eller Kvinde med Midler overlader disse til Pensionkassen mod lovgivlig Sikkerhed for i deres Levetid at faa udbetalt en vis Procent Rente. Naar de saa dør, tilfalder Kapitalen Pensionsfonden. For Pensionstaxen, skriver Bladet videre, kunde let optage denne Plan. Og vi ønsker at komme i Brevveksling med Personer, som ønsker paa faa en Maade at "ansøge" deres Midler, at de af dem faar en sikker Indkomst, saa længe de lever, og siden lade dem tjene Herren og hans Sag paa Jorden.

Hand. Alfred Sørensen, skriver "D. N."s Formand i "Str. Sm." for 23. Dec., ordineredes i Grayling, Mich., af vort Samfunds Ordinator, Past. Kjøhede, Søndagen 25. Nov. Han er antaget som Kapellan i Hæren og afventer nu nærmere Ordre fra Washington. Om samme Sag læser vi videre i Omahabladet "World Herald" af 26. Dec.: "Rev. Alfred E. Sørensen har faaet Kommission som Kapellan i Hæren med Premier-Lieutenants Rang og er anviset Virksomhed ved Væbneslejr ved Battle Creek, Mich. Han afrejste Lørdag Eftermiddag. Past. Sørensen er født i Mich., er 28 Aar gammel og gradueret fra Den danske Kirke's Skole i Des Moines. — Vi har modt den unge Mand flere Gange og har et særdeles godt Indtryk af ham. Herren velgik hans Gerning i Hæren!"

Hvor mange Personer rummes i et Menneske? Nogle mener, der er tre, andre fire. Lad os undersøge Sagen. Den første Person, som bor i Mennesket, det er den, som Verden ser og kender. Det er Nummer 1. Saa kommer den Person, som

Bennefredsen og Familien kender. Det er Nummer 2. Saa kommer den, som du selv kender, det Menneske, som findes under Overfladen, med alle dets Druer, Vangler, Evidensker og Begæringer; se det er Nummer 3; og du ved nok selv, at det Menneske er meget forskelligt fra de to andre, ikke sandt? Men saa findes endnu en Person, det er den, som Gud kender og ser. Derfor Gud er alle Forhæng borte, og Hjet trænger ind i de mørkeste Kroge; se det er Nummer 4. Efter L. u. L.

"Alle gode Gange er tre", skriver Biago C. Eberling. Difterne hørte "Dengang jeg drog afield" i Trearskrigen og i Krigen 1864. Lad dem nu høre den for tredje Gang — denne Gang funget af de amerikanske Soldater i Carl Neumann's vidunderlige Overfættelse. Jeg har gjort, hvad jeg kan for at gøre Sangen bekendt. Hvis enhver dansk vil gøre det samme, er det slet ikke umuligt at Peter Hæbers gamle Soldaterfang vil blive de amerikanske Soldaters Indfølsang.

Som man ved, jaas Sangen "For Liberty and Right" her i Dan. Luth. Publ. House.

Santaler i Krig. I den indiske Hær er der ikke blot friske Kompagnier, men en hel frisk Batalion. Paa Vestfronten er der en Menge indiske Krigere som Arbejdsfolk; og det viser sig, at de indiske Krigere som Regel er deres hedsfælske Landsmand betydelig overlegne.

Blandt disse indiske Soldater er der saaledes to Korps, paa 2000 Mand hvert, fra Santalitan. Da Rekrutteringen begynder, skriver "Ch. Miss. Rev.", flygtede de hedsfælske Santaler til Junglen; det var de friske, som maatte berolige dem. Stønt 1500 af de 2000 Arbejdsfolk er Soldater, er altsaa den allerførste Del af Formændene og Lederne Krigere. Og blandt disse Ledere er atter de fleste tidligere Kateketer, Missionsarbejdere, Lærere o. lign.

Lo af Kirkefissionsstøttelovsmissionærer har lovet disse Soldater til Frankrig og arbejder der blandt dem.

Sammenslutningsstæne

Naar jeg her vil indtale mig om den Tanke, der er kommen frem om mulig Sammenslutning af de to danske lutheriske Kirkesamfund her i Amerika, saa ønsker jeg det klart forstaaet, at jeg ikke gør det i Egenskab af Redaktør. Jeg repræsenterer i dette Tilfælde kun mig selv. Det glæder mig, at den Tanke er kommen frem. Den har i længere Tid befastiget mit Sind; men jeg vilde gerne faa en Hørelse af, om andre, særlig da inden for "Den danske Kirke", husede Tanker i den Retning, før jeg udsatte den. Og nu er Tanken jo kommen frem fra den Side.

Vi danske Lutheranere i dette Land trænger haardt til den Styrke i vort kirkelige Arbejde, som Enhed og Sammenslutning vilde give. Det er derfor naturligt, at den Tanke er kommen frem — i dette Aar, da det lutheriske i Anledning af Trehundredaars-Mindet om Reformationen har været draget saa stærkt frem i Forgrunden, og da der er slet Sammenslutning af andre lutheriske Samfund, — om det er forfarligt, at vi Danske forfatter det kirkelige Arbejde blandt vor Moderkirkes Børn i dette Land som to Samfund, eller om det ikke vilde være Gud velbehageligt og tjene den store og hellige Sag, at vi sluttede os sammen.

Past. Nordentoft skriver om at "prøve paa at sætte sig ind i andres Rantegang for om muligt i hvert Fald at naa til at forstaa Medbrødre, selv om man ikke i eet og alt kan være enig med dem." Jeg vil prøve paa at forstaa andre og haaber at møde Forstaaelse af andre.

Godt Past. Bodholdt skrev, var og er jeg glad ved; ønsker blot, han var gaaet længere i Retning af at udtale sig om Forudsætningen

eller Grundlaget for Sammenslutning om et kirkeligt Arbejde.

Det, som Past. Nordentoft lægger Hovedvægten paa som Betingelse for en mulig Sammenslutning — at det er et lutherisk Kirkearbejde paa dansk — kan jeg ikke engang se vedkomme Sagen, naar man som han gør, lægger Vægten paa Sproget.

Naar gamle Grundtvig og flere med ham aandsbefuldt i sin Tid lagde saa stærk Vægt paa dansk, paa Modersmaalet, da var det kun, hvad der var naturligt, de lagde Vægt paa. Det er rigtigt alle Vegne og til enhver Tid.

Dansk i Danmark, i danske Kolonier, i Sønderjylland og paa alt dansk Omraade, det er lige saa rigtigt som fransk paa fransk Omraade, tysk paa tysk Omraade, amerikansk paa amerikansk Omraade osv. Det er det naturlige, og det har man Hjelpe for.

Men naar der gaas saa langt, som gamle Grundtvig gik i de bekræftede Ord: "Intet Land kan Gud velvillig som den lille Klet i Nord", saa er jeg ikke med. Der var i mine unge Dage næppe noget hos Grundtvig, der i den Grad støbte mig som denne Fremhævede Dansk og Danmark frem for alt andet; thi jeg havde jo lært, at "Gud ikke anser Personer; men i hvert Fald er den, som frygter Gud og gør Retfærdighed, velkommen for ham" (Ap. G. 10, 34-35, og Overførelse). Gud fri os for den Kristelige (tykke) Lærde er falden for en lignende Fjendskab, at vi Danske er nogle Overmennesker, der skulde betyde mere i Guds Øjne end andre.

Det er vel overflødig at sige, at jeg gerne vil være med til at opholde dansk Sprog i Amerika i saa vid Udstrækning og saa længe, som det er naturligt i vort kirkelige Arbejde. Min Virksomhed i over 40 Aar taler derfor. Alle vore Børn er konfirmeret paa dansk, taler, læser og skriver dansk, men de har dog faaet flere Gange saa megen Skolegang paa Engelsk, og derfor er dette Landets Sprog og ikke dansk deres Hjertesprog, det Sprog, hvori de udtaler sig lettest og bedst, og gennem hvilket de lettest modtager Indtryk.

Mine bedste Værdier derhjemme fra er hverken Sproget eller Nationaltjenstemmeligheden men derimod min kristelige Opdragelse og min lutheriske Børnelærdom. Sproget stod kun i tjenende Forhold til de evige frelsende og løstende Sandheder.

Derfor ligger Vægten for mig først og fremmest paa det kristelige og bibelske, dernæst paa det lutheriske. Lutherske Kristne af ethvert Folk er mine Søstrende fremfor Danske, der har forladt den lutheriske Kirke, ikke at tale om saadanne, som helt har vendt Kirken ryggen.

"Mellemtingene" er af mindre Betydning i Spørgsmaalet om kirkelig Sammenslutning. De er hverken kirkesammenbindende eller adskillende. Bliver vi enige om det grundkriftelige og det konfessionelle, saa faar de, der vil, nok Synet klart, hvad Mellemtingene angaar.

Der vil tabes altfor meget, om vi gør Sprog eller Nationaltjenstemmelighed til en Mærkesag i Spørgsmaalet om Sammenslutning.

Jeg kom til Amerika for at blive her. Jeg er amerikansk Borger, og saa er vore Børn. Og jeg forudsætter, at mine indvandrede Landsmænd paa saa Undtagelser nær er kommen her for at blive her og opvøde Landets Goder og dele dets Skæbne. Det er en Virkelighed, som vi ikke uden skæbningsangst følger kan se bort fra.

At tænke sig at kunne bygge varige danske Kolonier i Amerika (U. S. A.) det er en Daaredrøm, som kun de kan drømme, der enten ikke kender Historiens Lov, eller som tror, at de kan trodse den.

Kun et Blif paa den amerikanske Nations Tilblivelse stadfæstet dette. Med Undtagelse af Indianerne er alle Landet Indbyggere eller deres Forfædre indvandrede. I alle engang Indvandrede af de største og stærkeste Nationer har kunnet bevare deres Nationaltjenstemmelighed her; de er alle smeltet sammen

til en ny Nation. I alle engang Søerne gør nogen Undtagelse; kun den religiøse Side af deres Nationalitet har de kunnet bevare; Søderne her er amerikanske Føder.

Endnu et Par Oplevelser, som jeg vist ved anden Lejlighed har fortalt.

Mens jeg var Student i Minneapolis, holdt jeg Religionsforening i en Menighed, der væsentlig bestod af Norske, men talte ogsaa en Del danske Medlemmer. Jeg underviste naturligvis paa Modersmaalet. Og da kom jeg til at lægge Mærke til, at naar Børnene talte det Sprog, de havde modtaget kristelig Undervisning i, saa bandede de ikke, men naar de ude paa Gaden talte Engelsk, bandede de. Da var det, som nogen havde sagt til mig: Børnene burde have deres religiøse Undervisning i det Sprog, de taler paa Gaden og ellers til Hverdag. Det vilde gavne dem mere i Livet.

Den anden Oplevelse stammer fra min første Virksomhed som Præst i Dannebrog, Nebr. Vi holdt Nåde og drøftede Spørgsmaalet om Søndagsskole. Der blev saa talte om, hvilket Sprog, der skulde benyttes. Nogle mente, at der burde undervises paa dansk. Saa sagde den flage Lars Samibal tørt: "Det tykkes jeg ogsaa, for det er det eneste, vi kan."

Disse to Oplevelser har været Ringepæ for mig. Saa længe dansk er det eneste Sprog, vi kan faa er det absolut det bedste. Og paa ethvert Sted, hvor der er Danske, som tiltales paa dansk, der bør dette Sprog vedligeholdes, — maaske dog ikke udelukkende, fordi der er Medlemmer, der tiltales paa Engelsk.

Men at den kristelige Religionsundervisning har stor Betydning for et Menneske i det Sprog, han bevaer sig i til Hverdag, derom burde der ikke kunne diskuteres.

I og for sig bør alle Sprog agtes lige. Pansunderet taler stærkt derfor. Kun det Sprog, der er Modersmaal og Hjertesprog er for Vedkommende det bedste. Skulde der ellers i Dag gøres Fortel, saa ved da Hvermand, at vor Herre har benyttet sig af det engelske Sprog fremfor noget andet til Frelsens Evangeliums og sit Riges Udbredelse.

Og jeg glæder mig ved, at vor lutheriske Kirke i dette Land kommer til at tage Part i det engelske Sprog. Jeg ser deri en stor Fremtid for vor fæle lutheriske Kirke og en stor Velgørelse for Verden gennem den lutheriske Kirkes stærkere Udbredelse.

Dafaa vi Danske har Ret til at give vor Indsats i den amerikanske Nation; men det kan først rigtig lykkes gennem det engelske Sprog. Vor lutheriske Kirke kommer aldrig til at tage Part i det danske Sprog, naagtet det er det bedste paa al dansk Omraade.

I øvrigt, om der skal blive nærmere Tale om Sammenslutning mellem de to danske Kirkesamfund, saa vil det slet ikke staa i Vejen for mig, om andre lægger stærkere Vægt paa Bevarelsen af dansk Sprog og danske Vinder, end jeg gør, kun det sker med Lokalitet mod det Land, der saa generøst har aabnet sine Døre for os.

Sluttelig vil jeg udtale som min Mening, at dersom Tanken om Sammenslutning skal føres videre, saa bør den blive Genstand for Drøftelse og Underhandling mellem Repræsentanter, som Kirkesamfundene vælger paa hver sit Aarsmøde. Thi Sammenslutning uden grundig Overvejelse og Forstaaelse er ikke ønskelig.

A. M. Andersen.

Angaaende Sammenslutning af de to danske Kirkesamfund

Nogle Bemærkninger og Overvejelser.

af P. S. Big.

Det er jo noksom bekendt, at "Forening", "Sammenslutning" ligger i Rusten i denne Tid, haade i Verden i det hele, saavel som indenfor Kirken, saaledes ogsaa indenfor de lutheriske Kirkesamfund i Amerika, der jo i dette Reformationens Mindenaar har oplevet det, som for nogle saa Aar siden var anset for næst og til det umulige

paa Sammenslutningens og Foreningens Omraade. At disse Oplevelser har fremkaldt baade Glæde og Bedrøvelse paa mange Omraader, er der vist ingen Tvivl om. Men forelselig i alt Fald har Profejtanterne maattet stikke Piben ind. — Foreningsbølgen var dem for stærk.

At Tanken om Forening ogsaa er kommen til Orde blandt danske indenfor de to lutheriske Kirkesamfund i Amerika, kan man under saadanne Forhold kun finde i sin rimelige Orden, og at denne Tanke fremdeles vil komme til at staa paa Dagsordenen iblandt os, antager jeg for givet.

Jeg havde tænkt, at jeg for mit Vedkommende vilde, saa vidt muligt, holde mig udenfor Diskussionen angaaende denne Sag, da jeg, som bekendt, har faaet Skyld for, at jeg i sin Tid sagde for meget. Jeg havde — for at sige det med anden Ord — tænkt mig, at skulde det komme til Forening, saa maatte Skabet herom udgaa særlig fra Røygfolket-Menighederne, og ikke fra Præstierne, da Præstierne jo har været under Anklage for at være Skyld i Splittelsen.*) Og den Mening har jeg fremdeles, at kan de danske lutheriske Menigheder i Amerika ikke af Hjertet gaa med til Forening, saa maa vi hellere være den foruden.

Naar jeg nu altsaa tillader mig at afvige fra navnte mit Forsæt, saa har det sin, som jeg mener, gode Grund i den Artikel af Pastor Nordentoft som fremkom her i Bladet forleden, da den vil, saavidt jeg kan se, tjene til at hindre den Sag, i Anledning af hvilken den er skrevet, hvilket dog sikkert ikke var Forsfatterens Hensigt. Og endnu mere vil den tjene til at faa et Sking paa den lutheriske Kirke som en Amerika-fjendelig Institution. Hvis navnte Artikel var skrevet paa det engelske Sprog, vilde den uden Tvivl staae sin Forsfatter en

*) Præstierne er vistnok Skyld i Splittelsen, thi havde der ingen Præstier været, havde der heller ikke været noget at splitte.

Pocatello-Missionen.

Om denne Mission fattede Aarsmødet følgende Beslutning: "Aarsmødet opfordrer Kirkeradet til i Forbindelse med Udvalget i Danmark at faa Kirkesagen i Pocatello Idaho gennemført." Pocatello-Missionen blev allerede lejlighedsvis begyndt ved Pastor Harald S. Kent og fortsat ved Pastor S. Th. Lund i et længere Tidrum, og Arbejdet fortsattes nu videre af Pastor P. C. Jensen.

Paa min Rejse i Oktober og November 1917 overbeværede jeg nogle sammen med vore Arbejdere i Utahmissionens Tjeneste Pastor J. C. Carlsen og Pastor P. C. Jensen — Pocatello-Missionen, og vi kom til et dobbelt Resultat: Først at Pocatello, Idaho, var det mest centrale Sted for Missionen i Idaho. Derfra kan der saa arbejdes videre ud i de omkringliggende Egne.

Der næst, at det nu er paa Tide at tage et saadant Skridt, som vi tog for en Del Aar siden i Salt Lake City. Vi byggede en Præstebolig og en Kirke og dermed talte et Sprog, som alle baade Benner og Modstandere kunde saa Forstand af, nemlig dette Sprog: Vi er komne her for at blive.

Dette Skridt var til rig Beslignelse i Salt Lake City. Vi tror, et Skridt af den samme Art vil faa Betydning i Pocatello i den samme Retning.

Da Kirkeradet afholdt Nåde nu afvige 18.—19. December, 1917 i Des Moines, Iowa, og nøje overbeværede Sagen — saa i Tro paa Idaho-Missionens Fremtid og i Tillid til Samfundsvener herovre og Bennerne i Danmark gennem Udvalgets Virksomhed — besluttede Kirkeradet følgende:

- 1. At købe et Jordstykke til Afbenyttelse for en Bolig og Kirke. Jordstykket skal koste \$3,000. \$1,500 skal betales straks, de andre \$1,500 om seks Maanedre.
- 2. At bygge en Bolig til \$4,000.
- 3. Og en Kirke til \$11,000.

Altsaa, den hele Sum udgør \$18,000. Da Udvalget i Danmark for Utahmissionen jo tidligere har lovet at dele halvt med os i denne Mission, saa vil Beløbet for hver Part blive \$9,000.

I Tillid til Samfundsvener har Kirkeradet altsaa taget dette betydningsfulde Skridt.

Sa, vi mente endogaa, at det var denne Bestemmelse, mange af Utahmissionens Venner ventede paa og ikke mindst vore — opofrende Kvinder i den forenede danske Kirke. Alerede de \$200 \$300, der er indkomne til denne Sag, er et Vidnesbyrd om Kærlighed til Sagen. \$3,000 er altsaa, hvad vi skal have til Byggegrund. De første \$1,500 har vi laant for et Tidrum.

Vi kommer saaledes med Frimodighed og banker paa Døren til Pocatello-Missionens Venner og figer:

For Herrens Sags Skyld giv nu en rundhaandet Gabe til Kirkesagen i Pocatello.

Saa meget om Sagen denne Gang.

Vore Kvinder har i denne Mission hidindtil gaet foran. Vi udtaler dette Haab, at de nu vil sætte sig i en stærk Bevægelse for Sagens lykkelige Gennemførelse.

I øvrigt, tror vi, at mange baade i Amerika og hjemme i Danmark vil give en god Doffergabe til denne Sag.

Paa Kirkeradets Vegne.

I broderlig Erhøvelighed, G. B. Christianen.